

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedy JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců JUDr. Petra Průchy a JUDr. Jana Vyklického v právní věci žalobce: **P. Č.,** proti žalované: **Česká pošta, s. p.,** se sídlem Politických vězňů 909/4, 225 99 Praha 1, o žalobě proti nezákonnému zásahu žalované, o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 9. 1. 2013, č. j. 10 A 4/2013 – 6,

takto:

I. Kasační stížnost **se zamítá.**

II. Žádný z účastníků **nemá** právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Žalobou na ochranu proti nezákonnému zásahu žalované podanou Městskému soudu v Praze dne 2. 1. 2013 se žalobce (dále též „stěžovatel“) domáhal určení toho, že vrácení všech písemností Českou poštou, s. p., bylo nezákonným zásahem do práva na vyzvednutí soudní písemnosti na doručovací adrese, a to v důsledku neaplikace občanského soudního řádu žalovanou i iracionálního pokynu soudu na obálce (doručit do vlastních rukou, neukládat).

Při podání žaloby stěžovatel současně požádal o ustanovení zástupce a o osvobození od soudních poplatků. Ke své žádosti připojil čestné prohlášení, ve kterém uvedl, že způsob jeho bydlení je „nenájemní, nevlastnické, samostatná domácnost“, nemá zdanitelné příjmy, výše nezdanitelných příjmů je přes 3.000 Kč měsíčně, důvodem jeho nevýdělečné činnosti je plná invalidita, má tisícové peněžní závazky, má nenarušenou způsobilost zcizovat, jeho úvěrová bonita je „-2“, pobírá státní podporu - příspěvek na živobytí, vlastní elektrický psací stroj, digitální televizor, paměťový záznamník. Jako své výdaje uvedl stravu, tisk, jízdné, papír, DPH.

Městský soud v Praze usnesením ze dne 9. 1. 2013, č. j. 10 A 4/2013 – 6, rozhodl o tom, že se stěžovateli osvobození od soudních poplatků nepřiznává a jeho žádost o ustanovení zástupce se zamítá. V odůvodnění uvedl, že stěžovatel doložil, že jeho majetkové poměry odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel byl v řízeních před Městským soudem v Praze opakovaně osvobozován od soudních poplatků pro svou nemajetnost, o které soud nepochybuje ani v tomto případě. Městský soud v Praze je však toho názoru, že existuje jiný důvod pro nepřiznání osvobození od soudních poplatků. Stěžovatel totiž zneužívá toho, že je od poplatků osvobozen a jeho úspěšné žádosti o osvobození od soudních poplatků v řízení o žalobách i kasačních stížnostech jej povzbuzují k další procesní aktivitě. Městský soud v Praze odkázal na usnesení Nejvyššího správního soudu ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22, v němž se k osobě stěžovatele uvádí, že z jeho celkové aktivity je evidentní, že jde z hlediska počtu návrhů o kverulanta, který soudům směřuje své žádosti nikoliv proto, aby bylo rozhodnuto o věci, ale proto, aby bylo *nějak* rozhodnuto. Dodal, že soudy včetně soudů správních jsou povolány k ochraně práv, nikoliv k tvorbě zcela zbytečných rozhodnutí, která již zjevně nikoho ochránit nemohou, neboť zde o žádnou ochranu práv nejde. Městský soud v Praze v této souvislosti poukázal na způsob, jakým stěžovatel v tomto řízení sdělil své příjmové a majetkové poměry. Použité formulace vzbuzují vážné pochybnosti o tom, zda stěžovatel svoji žádost vůbec myslí vážně. Ze samotné žaloby vyplývá, jaké množství úředních písemností bylo stěžovateli doručováno v relativně krátkém období. Městský soud v Praze poukázal i na samoúčelný charakter sporů iniciovaných stěžovatelem a jeho postup v těchto sporech, z něhož není patrná snaha o vyřešení sporu, ale spíše neustálé zpochybňování i dílčích úkonů správního orgánu a soudu.

Městský soud v Praze konečně dospěl k závěru, že podaná žaloba nemůže být úspěšná. Podstatou žaloby je totiž nesouhlas stěžovatele s obsahem § 50 zákona č. 99/1963 Sb., občanského soudního řádu. Soudu je z úřední činnosti známo, že stěžovatel uvádí jako doručovací adresu „X“. Stěžovatel tedy žádá, aby mu byly písemnosti doručovány do provozovny České pošty a nikoli do místa, kde bydlí. Žádá-li stěžovatel, aby mu byly písemnosti doručovány do místa, kde se nezdržuje a kde nemá žádnou domovní schránku, musí nést důsledky, které z této volby vyplývají. Co se týče žádosti stěžovatele o ustanovení zástupce, stěžovatel nesplnil základní podmínku podle § 35 odst. 8 s. ř. s., tedy splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků.

Toto usnesení krajského soudu napadl stěžovatel kasační stížností. Namítl, že Městský soud v Praze zamlčuje, že podal dne 31. 12. 2012 dva návrhy na přezkum postupu doručujícího orgánu. Soud na jedné straně uvádí, že stěžovatel doložil poměry odůvodňující osvobození, na druhé straně nelogicky konstatuje, že údaje sdělené stěžovatelem jsou neúplné. Veškeré údaje sdělené stěžovatelem jsou pravdivé a nenadbytečné, poněvadž z rozhodnutí jiných soudů vyplývá, že by měl jakýmkoli způsobem přiznat i doložit, že si nemůže prostředky zajistit. Není zřejmé, proč by sdělené údaje nemohly být míněny vážně. Stěžovatel poukázal na to, že řízení před Ústavním soudem není zpoplatněno, žádost o osvobození proto nemůže navrhovatel zneužít. Namítl, že soud má aplikovat zákony, nikoli judikáty, navíc týkající se jiného případu. Dále uvedl, že je absurdní, pokud soud z žaloby nepochopil, že ani jediná poštou vrácená zásilka není úřední povahy. Za hrubou svévoli soudu stěžovatel považuje závěr o tom, že

rozsudek ve věci je zcela zbytečný. Soud podle něj necituje žalobní námitky, namísto toho dělá výklad ustanovení § 50 o. s. ř. Není schopen uvést, v čem spočívá zjevná neúspěšnost žaloby. Stěžovatel má za to, že žádosti o osvobození od poplatků nelze zneužít, neboť může být kdykoli zamítnuta, příp. osvobození může být kdykoli odejmuto. Ze všech uvedených důvodů stěžovatel navrhuje, aby Nejvyšší správní soud usnesení Městského soudu v Praze zrušil a věc mu vrátil k dalšímu řízení.

Nejvyšší správní soud předně podotýká, že netrval na zaplacení soudního poplatku ani na zastoupení advokátem pro řízení o kasační stížnosti. Za situace, kdy je předmětem kasačního přezkumu usnesení, jímž byla zamítnuta žádost o osvobození od soudních poplatků, případně žádost o ustanovení advokáta, by totiž trvání na podmínce uhrazení soudního poplatku či na podmínce povinného zastoupení znamenalo jen další řetězení téhož problému (srov. rozsudek zdejšího soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 – 77, www.nssoud.cz).

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v mezích námitek uplatněných v kasační stížnosti a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Individuální osvobození od soudních poplatků je procesním institutem, jehož účelem je zejména ochrana účastníka, který se nachází v tíživých sociálních poměrech, před nepřiměřeně tvrdým dopadem zákona o soudních poplatcích. Aby mohl být účastník osvobozen od soudního poplatku podle ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., musí být splněny tyto tři předpoklady: (a) účastník musí doložit, že nemá dostatečné prostředky, (b) musí podat žádost o osvobození od soudních poplatků, a (c) soud nesmí dospět k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný. Mimo ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s. se dílčím způsobem aplikuje rovněž ustanovení § 138 zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, (dále jen „o. s. ř.“), za použití ustanovení § 64 s. ř. s., podle něhož lze přiznat účastníku řízení osvobození od soudních poplatků, odůvodňují-li to poměry účastníka, a to zcela nebo zčásti. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat věrohodným způsobem své majetkové a sociální poměry. Citované ustanovení o. s. ř. pamatuje rovněž na situace, kdy uplatňování nebo bránění práva před soudem nese znaky svévole.

V posuzované věci dospěl Městský soud v Praze k závěru, že majetkové poměry stěžovatele odůvodňují osvobození od soudních poplatků. Nejvyšší právní soud nepřisvědčil námitce stěžovatele, že v odůvodnění usnesení Městského soudu v Praze je logický rozpor, neboť soud na jedné straně uvádí, že stěžovatel doložil poměry odůvodňující osvobození, a na druhé straně konstatuje, že údaje sdělené stěžovatelem jsou neúplné. Z odůvodnění napadeného usnesení je totiž zřejmé, že Městský soud v Praze při posouzení naplnění předpokladů pro osvobození stěžovatele vycházel vedle jeho prohlášení o majetkových poměrech učiněného v tomto řízení i z dalších písemností založených u soudu. Poukázal přitom na to, že stěžovatel je v jiných řízeních opakovaně osvobozován právě pro svoji nemajetnost.

Městský soud v Praze tak sice v projednávané věci dospěl k závěru, že stěžovatel splňuje první z výše uvedených podmínek ustanovení § 36 odst. 3 s. ř. s., tedy nedostatek prostředků, osvobození od soudních poplatků mu však nepřiznal. Dopěl totiž k závěru, že

stěžovatel jednak zneužívá dobrodiní osvobození od soudních poplatků a jednak že podaná žaloba zjevně nemůže být úspěšná.

Co se týče zneužívání dobrodiní osvobození od soudních poplatků, Nejvyšší správní soud předně uvádí, že toto je nepochybně důvodem způsobilým legitimizovat odklon od dosavadní rozhodovací praxe. Má-li soud v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele, musí se v rámci tohoto postupu zabývat i otázkou, zda žadatel neuplatňuje svá práva svévolně či šikanózním způsobem. Jakkoliv § 36 odst. 3 s. ř. s. oproti § 138 odst. 1 o. s. ř. výslovně nereprobuje osvobození účastníka řízení od povinnosti platit soudní poplatek v případě „svévolného uplatňování práva“, úvaha v naznačeném smyslu musí být imanentní součástí posouzení specifických okolností žádosti a individuálních poměrů žadatele a uplatní se tedy i v soudním řízení správním. Opačný závěr by byl v přímém rozporu s účelem tohoto institutu, jenž primárně brání tomu, aby účastník řízení nemohl pouze pro svou nepříznivou majetkovou situaci uplatňovat své právo u soudu. Usnesení, kterým krajský soud nevyhoví žádosti o osvobození od soudních poplatků v případě evidentního zneužívání práva na přístup k soudu, nemůže být s posledně jmenovaným právem účastníka řízení v rozporu (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 24. 3. 2010, č. j. 8 As 22/2010 – 91, www.nssoud.cz).

V nyní projednávané věci má Nejvyšší správní soud za to, že Městský soud v Praze nepochybil, jestliže postup stěžovatele v jednotlivých řízeních posoudil jako svévolné uplatňování práva. Nejvyšší správní soud konstatuje, že se Městský soud v Praze dostatečným způsobem zabýval osobou stěžovatele a jeho procesní činností v předmětném řízení i v dalších řízeních vedených před tímto soudem. Nejvyšší správní soud přisvědčil Městskému soudu v Praze v tom, že závěry o pokračujícím zneužívání práva lze činit s ohledem na četnost sporů iniciovaných stěžovatelem, na jejich podstatu a postup stěžovatele v jejich rámci, kdy stěžovatel často nepochybně nepostupuje s cílem dobrat se meritorního rozhodnutí ve sporné věci. Ke shodným závěrům ohledně procesní činnosti stěžovatele již ostatně dospěl i Nejvyšší správní soud např. v rozsudku ze dne 19. 7. 2012, č. j. 3 As 59/2012 – 7, www.nssoud.cz, či v usnesení ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012 – 22, www.nssoud.cz.

V projednávané věci bylo rovněž zcela na místě, že Městský soud v Praze poukázal na způsob, jímž stěžovatel sdělil soudu své osobní a majetkové poměry. Žádostí stěžovatele o osvobození od soudních poplatků téměř shodného obsahu se zabýval i Nejvyšší správní soud v usnesení ze dne 12. 9. 2012, č. j. 1 As 121/2012, kde konstatoval, že *„takto formulovaná žádost je podle názoru soudu zjevně šikanózní a není míněna vážně. Jediným smyslem takovéto žádosti je dosáhnout samostatného rozhodnutí soudu o této žádosti, nikoliv vyhovění žádosti. Pokud by tomu tak nebylo, jistě by žádost stěžovatel formuloval zcela jinak.“*

Nejvyšší správní soud zde rovněž odkazuje na stanovisko Nejvyššího soudu ze dne 12. 5. 2010, sp. zn. Cpjn 204/2009, kde je uvedeno: *„V této souvislosti je třeba vzít v úvahu účel právní úpravy soudních poplatků, od nějž se odvíjejí i způsoby určení jeho výše v jednotlivých případech. Obecně uznávaným účelem (funkcí) soudních poplatků je zabezpečit zčásti úhradu nákladů, které vznikají státu výkonem soudnictví (fiskální funkce), omezovat podávání některých neuvážených či svévolných (šikanózních) návrhů na zahájení soudních řízení (regulační funkce) a působit na to, aby povinní dobrovolně plnili své povinnosti*

(motivační funkce) - srov. např. důvodovou zprávu k zákonu č. 549/1991 Sb. nebo nález Ústavního soudu ze dne 5. 3. 2009, sp. zn. II. ÚS 2432/08.“

Nejvyšší správní soud dále přisvědčil závěru Městského soudu v Praze, že pokud stěžovatel spatřoval nezákonný zásah žalované v tom, že žalovaná nepřipravila doručované písemnosti na udané doručovací adrese k vyzvednutí po dobu deseti dnů, ale vrátila je soudu následující pracovní den, podaná žaloba zjevně nemohla být úspěšná. Nejvyšší správní soud již v rozsudku ze dne 6. 5. 2011, č. j. 8 As 70/2010 – 156, www.nssoud.cz, přisvědčil závěru krajského soudu, že podání žalobce, v němž vyjadřuje nespokojenost s doručováním písemností Českou poštou, s. p., nesměřuje k ochraně veřejných subjektivních práv podléhajících ochraně ve správním soudnictví, ale jde o výtky a stížnosti na postup při doručování písemností. Nejvyšší správní soud na tomto místě pouze připomíná, že pokud by se Městský soud v Praze zabýval obsahem žaloby a dospěl přitom k závěru, že nebyly naplněny definiční znaky nezákonného zásahu, nejednalo se o nedostatek podmínek řízení dle § 46 odst. 1 písm. a) s. ř. s., nýbrž o nesplnění definičních znaků nezákonného zásahu dle § 82 s. ř. s. Žaloba by tak byla v důsledku nesplnění podmínek § 82 s. ř. s. podle § 87 odst. 3 s. ř. s. nedůvodná, nikoli neprojednatelná (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 16. 3. 2007, č. j. 5 Aps 6/2006 – 47, www.nssoud.cz).

Poukazuje-li stěžovatel na to, že Městský soud v Praze odkazoval na judikaturu, ačkoli tato rozhodnutí nemají sílu zákona či precedentu, není ani tato argumentace správná. Podle názoru Nejvyššího správního soudu naopak konstantní výklad určitého ustanovení právního předpisu i prostřednictvím jednotlivých soudních rozhodnutí plně naplňuje zásadu materiálního právního státu a upevňuje právní jistotu adresátů práva ohledně toho, jakým způsobem bude vůči nim postupováno.

Nejvyšší správní soud rovněž přesvědčil Městskému soudu v Praze v tom, že nebylo možné vyhovět ani žádosti stěžovatele o ustanovení advokáta pro řízení o kasační stížnosti. Předpokladem k ustanovení zástupce z řad advokátů je totiž ve smyslu § 35 odst. 8 s. ř. s. právě splnění podmínek pro osvobození od soudních poplatků (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77).

Nejvyšší správní soud uzavírá, že napadené usnesení Městského soudu v Praze netrpí vadami tvrzenými stěžovatelem, kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1 s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl.

Žalobce neměl ve věci úspěch, nemá proto podle § 60 odst. 1 s. ř. s. ve spojení s § 120 s. ř. s. právo na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti. V řízení o kasační stížnosti byl jediným účastníkem (kasační stížnost byla podána proti procesnímu usnesení Městského soudu v Praze vydanému v dosud probíhajícím řízení o žalobě s účinky jen vůči jeho osobě), o nákladech žalovaného proto soud nerozhodoval.

P o u č e n í : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

3 Aps 1/2013

V Brně dne 17. dubna 2013

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu